List 14. **NOVICE** Tečaj XXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 5. aprila 1871.

Obseg: O zadevah nove cenitve zemljiškega davka. — O gozdnem varstvu. (Dalje.) — Kaj so Suffolkovci in zakaj so tako dobri. (Konec.) — Koliko goldinarskih kolekov je treba za zemljiščino-knjižne izpiske? — Naš položaj. — Iz českih pesni Václava Poka Poděbradskega. — Slovenske uganjke. (Dalje.) — Propast srca. (Dalje.) — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O zadevah nove cenitve zemljiškega davka.

Kar so „Novice“ v 12. listu okrajnim komisijam na srce položile, ni bil glas vpijočega v puščavi. Hvaležni dopisi, ki smo jih na oni razglas prejeli, nam kažejo, da smo jim vstregli. Častit gospod neke dolenske okrajne komisije je, gledé na to, kako malo so o cenitvi različnih pridelkov nekteri odborniki zvedeni, popolnoma potrdil nasvet „Novic“, naj bi se okrajne komisije cele dežele pogovorile in porazumele med seboj, da v edinstvu postopajo, vsaj gré v tem delu za enako razmero ene dežele in za razmero med druzimi deželami. Al okrajne komisije so raztresene po deželi, tako, da razgovor med njimi ni mogoč, čeravno bi bil silno potreben. Zato želí omenjeni gospod, naj bi „Novice“, kterim je pravična razmera zemljiških davkov živo pri srcu, svetovale pot, kako bi se môgli ti razgovori posamesnih okrajnih komisij doseči.

„Novice“, kterim odnekdaj na čelu stojí napis gospodarskega lista, ne morejo zdaj o tem prevažnem času, ko se dela nova podlaga gruntnemu davku, rok križema držati; naša dolžnost je tedaj, da na ono željo odgovorimo, kar mislimo, da bi peljalo k zaželenemu cilju.

Gospod dopisnik iz Dolenskega ima prav, ako trdi, da po deželi raztresenim komisijam ni mogoče se v razgovore spuščati. Al ta razgovor, ki bi se sukal le okoli glavnih načel in okoli tega, da bi se razodele posebne razmere v vsakem okraji, lahko bi se dosegel s tem, da bi vsaka okrajna komisija enega svojih najbolj izvedenih odbornikov poslala v Ljubljano na odločeni dan. Malih stroškov potovanja se gotovo nobena komisija ne bode strašila, ker gré za silno važno, veliko stvar.

Ako se ta naš nasvèt odobrí od dotičnih komisij, prosimo, naj nam vsaka komisija to blagovoli naznaniti, in bomo potem radi skrbeli, da se ta shod v Ljubljani dovrši, in to kmalu, ker skrajni čas je za take razgovore.

Takih razgovorov ne prepoveduje nobena postava; visoka vlada sama želí resnico izvedeti; gotovo pa tudi vé, kako težavno je, da se vse komisije zavedajo, kako se imajo svojega posla lotiti, da se resnica dožene.

Iznova pa ponavljamo klic: ne dremajte zdaj, gospodarji! da ne bode prepozno. „Vigilantibus jura!“ pravi že stari pregovor.

O gozdnem varstvu.

Spisuje Franjo Padar.

(Dalje.)

IV. Trebljenje posekanih krajev.

Vsakemu že zasejanemu prostoru mora škodljivo biti, ako se posekani les naglo iz njega ne odpravi. Mlade rastlinice se spridijo, seme ne požene in štori v nizkem gozdu tudi ne, če so z vejami in drugo šaro pokriti. Tudi se godí s tem velika škoda, da se mnogo rastlin povozi in pohodi.

Gozdar mora dosti zgodaj sekati začeti in sekanje končati, in se vseh mogočnih sredstev poslužiti, da seči v visokem gozdu, če je mogoče, pozimi v snegu ali pred začetkom toplega vetra opravi. Seči v nizkih gozdih naj v milejih krajih do konca aprila, v neugodnih vsaj do konca maja očisti.

Včasih vendar ni mogoče lesú v tem času iz gozda spraviti. Takrat mora les, če je seč že posejana ali če raste mladovje, prec ko je posekan, na pota ali druge neškodljive kraje priti in se v sežnje zložiti, da se brez škode more poleti izpeljati. Morajo se tudi v tem oziru oglavnice zadržavati, ves les, predno požene listje, na oglavna mesta speljati in vožna živina iz gozda odpraviti.

Če ni mogoče vsega lesa za kurjavo in tesarstvo itd. pred muževnostjo in pogomom listja iz že zasejanih seči odpeljati, naj se vsaj fratje v butare zveže in na sežnje zloži ter pred začetkom druzega pogona, to je, pred kresom iz gozda vzame, kajti mnogo do onega časa s fratjem pokritih rastlin se oživi, ako imajo čas in zrak. Pogine pa pogostoma veliko listnih in šilovnih sajenk, če so bile do kresa gosto z drevjem pokrite. Če ni bilo mogoče šilovnino pred začetkom pogonov odstraniti, in rastline, ki so bile s fratjem pokrite, rešite, je pri zanašanju zraven stoječih rastlin potrebno, da se z izvaževanjem tako dolgo čaka, da novi pogoni trji postanejo; drugače se godí velika škoda. Če so pota, na ktera se hočejo sežnji narediti, tako ozka, da se mora les zraven pota na mlade rastlinice pokladati, naredimo blizo pota po dolgem sežnje. Škoduje tukaj manj, če so skladavnice, 2 do 3 sežnja in 10 do 18 čevljev saksebi, pravokotno od pota postavljene. Čeravno se sadike, ki jih les pokriva, spridijo, vendar ostane še mnogo drugih, kjer so luknje le 3 čevlje široke, če dolžina sežnja ima 3 čevlje.

Mora se pa tudi na to paziti, da se pri vožnji tesarskega in kurjavnega lesa, poslužimo vseh pripomočkov, da se varuje mladi zarod. Trske se morajo pred pogonom listja in semena vkup zložiti in iz gozda odpraviti. (Dal. prih.)

Kaj so Suffolkovci in zakaj so tako dobri?

(Konec.)

Po plemenu naj se spuščajo mrjasci, kedar so blizo eno leto stari; potem so do 4. leta za pleme ugodni. O 4. letu se režejo in potem spitajo. Svinje imajo od 2. do 6. leta najbolje mladiče.

Kdor si hoče čisto pleme obdržati, mora za pleme zmirom imeti mrjasca istega plemena, pa ne od ene rodovine, kajti napačno bi ravnal, kdor bi očeta spuščal k hčeri ali sina k svoji materi; slabo je tudi, če bi se praseta ene matere med seboj plemenila.

Za pleme naj se ohranijo najlepši mladiči; svinjica naj ima vsaj najmanj 10 sescev. — Bukanje svinje traja 36 do 48 ur; navadna brejost traja 3 mesece, 3 tedne in 3 dni. — Krma se jej daje navadna, le da se iz začetka vsak dan pridá pol funta rženih otrobov ali četrt funta lanénih preš, potem pa unih en funt, teh pa pol funta.

Materno mleko je tudi mladim prva in najbolja hrana. Da se navadijo sami žreti, naj se čez 14 dni postavijo v posebno ograjo ter jim večkrat na dan daje skleda kuhanega sladkega mleka z nekoliko kosčeki belega kruha.

Odstavljena praseta se krmijo s posnetim mlekom, pa se jim na dan še dá 4 lote ječmena ali ovsa. Ako jih driska žene, naj se jim dá nekoliko zmlete krede.

Mrjaščeki 7 mesecev stari se režejo, ako jih gospodar ne obdrží za pleme.

Ko so 5 mesecev stari, smejo na pašo iti.

Svinska hrana je različna. Zmleti ječmen je za mlade in stare dober. — Oves zmlet in v redko juho (župo) skuhan, je najbolja hrana mladim. Laneno seme in ajda sta izvrstna hrana za plemenno in pitavno živino; obá se v moko zmleta potreseta na hrano. Med otrobi so ajdovi najbolji, za njimi pšenični, najteže prebavljivi so rženi. Želod jim je izvrstna hrana. Frišna klaja jim dobro tekne. — Krompir je med korenstvom najbolji, repa in buče so manj vredne.

Sol jim v starosti od pol leta do enega leta po četrt do pol lota na dan dobro tekne; al nobeni živini ni tako nevarno, če se je preveč solí dá, kakor prešičem.

Národno-gospodarske stvarí.

Koliko goldinarskih kolekov je treba za zemljiščino-knjižne izpiske? *)

Tarifni stavek 17 davščinske postave od 9. februarija 1850. leta odločuje, da je od pole treba en goldinar; toraj je tudi na Štirskem, Dolnjeavstrijskem in menda tudi drugod že čez 20 let navada od pole porabiti le en gold., akoravno se potrdi več zemljiščinih številk enega in istega posestnika iz enih in istih zemljiščinih bukev. — Na Kranjskem pa se zahteva po en gold. od vsake zemljiščine številke, ali pa se ne dajo skupni izpiski, ampak samo posamni od vsake zemljiščine številke posebej, kakor je to izrekla preslavna c. k. deželna sodnija v Ljubljani z odlokom od 2. marca 1871. leta, št. 1165, na neko vlogo. V drugih deželah se po takem, postavimo, od deset številk enega posestnika, ki je zeló zadolžen, da je pet pôl treba pri sestavi takega izpiska napisati, porabi pet goldinarskih kolekov; pri nas na Kranjskem pa petdeset goldinarskih kolekov, ker je treba namesto petih pôl napisati jih petdeset.

Pri neki pritožbi do c. k. finančnega ministerstva se nahaja en izpisek zastran devet številk in vknjižbami na dveh polah z dvema goldinarskima kolekoma, pri nas pa je za isti izpisek treba osemnajst goldinarskih kolekov in tako vedno v tej razmeri. Ta različnost znaša pri nas po mnenji več izvedencev na leto več kot dvadeset tisuč goldinarjev, ker je na naznanilo, da se drugod za take skupne zemljiščino-knjižne izpiske ne gledé na število posestev po postavi le en goldinar jemlje od vsake pôle, odgovorilo c. k. finančno deželno vodstvo v Gradci pod štev. 2109 to-le: „Dem Herrn Bittsteller zum Bescheide, dass die T. P. 17 des Gebührengesetzes für die Grundbuchsauszüge die Stempelgebühr pr. 1 fl. von jedem Bogen vorschreibt, ohne Bezeichnung, ob dieselben über eine einzelne oder über mehrere Realitäten (Grundbuchs-Nummern) desselben Eigenthümers lauten, daher der Vorgang der Grundbuchsämter in Steiermark, welche hiernach die Grundbuchsauszüge mit den erforderlichen Stempelmarken versehen ausfertigen, korrekt ist und einen Anlass zu einer Verfügung im Gegenstande dieser Finanz-Landes-Direktion nicht bietet.

K. k. Finanz-Landes-Direktion Graz am 8. März 1871. Reiner".

„Pravnik" prinese to reč še enkrat, ko mu pride rešitev pritožbe od c. kr. finančnega ministerstva iz Dunaja, ker se ena in ista postava ima v vseh deželah enako izvrševati, in če je navada na Kranjskem prava, morajo v drugih deželah doplačevati; če pa je tamošnja navada prava, se tudi tukaj ne sme več kolekov jemati, kar v deželi, ki je z davki preobložena, nikakor ni upravičeno pri tako velikih kolekih. Pozornost vseh c. kr. zemljiščino-knjižnih uradov obračamo na gori navedeno rešitev.

*) Vzeli smo ta sestavek iz 7. in 8. lista našega „Pravnika slov.", ker je tako nezmerne važnosti za našo deželo, da težko čakamo, kako se bode razvozlalo to vprašanje, ktero spet preočitno kaže na dvojno mero. Vred.

Politične stvarí.

Naš položaj.

Politiški položaj v Evropi se v zadnjih tednih ni razjasnil; on je marveč dospel do soparice, iz ktere žuga nastati vihar. V nesrečni Franciji velika stranka skuša oživiti načela socijalizma in komunizma, to je, onega strahovitega „kar je tvoje, to je tudi moje", ktera skoro že 40 let gojé ne le francoski, ampak tudi nemški republikanci. Ta politiška sapa se tako kmalu ne razkadí in skoro nedvomljivo je, da čisto novo narodovsko gibanje izide zopet od tod, od koder so doslé izhajala skoro vsa svet pretresajoča gibanja, namreč iz Francije.

Gledé tega nevarnega položaja bi pač dobro storila Avstrija, da se že zdaj pripravlja na velike mogoče primerljeje in da resno prevdarja vprašanje: ali je res, kakor trdijo naši nasprotniki, Nemčija tista država, ki jej zagotovi prihodnji obstanek?

To, kar avstrijski narodi danes slutijo v vnanji politiki, pač ni nadepolno. Ako politika, s ktero grof Beust vodi Avstrijo, nima stališča, danes nam še prikritega, gotovo je, da Avstrija s svojimi nemškimi deželami naravnost veslá Nemčiji v roke, — toraj v svojo pogubo. Nas obhaja strah, da Avstrija, od kar stojí, ni bila tako osamljena in zapuščena, kakor dandanes.

In kaj je Avstrijo spravilo v tako nevarni položaj? Ali ne njeno neprenehano tiščanje v Nemčijo? Ali ni Bach skozi celih deset let ponemčeval vse avstrijske dežele, tudi one ogerske krone? Ali je v

teh desetih letih ali prej kedaj nenemškim avstrijskim narodom bilo le količkaj pripuščeno odvijati se po svoje? Ali ste centralizacija in ponemčevanje, ki ste se pričeli s rajnkim cesarjem Jožefom in gojili do današnjega dne, dosegli svoj namen? Nič vsega tega, pač pa ste in to samo one, nikar pa Slovani, ki v politiki niso nikoli imeli besede, krivi današnje nesreče avstrijske države.

Ali ni Avstrija morala Prusiji, toraj Nemčiji prepustiti lepo, bogato Šlezijo? Ali nas avstrijska politika zoper Rusijo, provpito sovražnico Nemčije, ni stala 516 milijonov? In ali ni prav ista politika povoda dala sedanji zvezi Rusije s Prusijo? Ali ni naš cesar v manifestu do svojih národov konec nesrečne vojske 1859. leta določno rekel, da so ga dozdevno naravni zavezniki — Nemci — nepričakovano popolnoma zapustili? Ali ni Avstrija zarad tega tako nepričakovanega in neopravičenega obnašanja Nemčije zgubila Lombardije in jo morala prepustiti zavezniku pruskemu? Ali ni bila Avstrija iz Danske vojske, pričete nemški edinosti na korist, domu poslana samo s krvavimi glavami? Ali cesarjevo popotovanje v Frankobrod, nasvetovano po napačni avstrijski politiki, ni brez vspeha ostalo zarad pruske sebičnosti? Ali nismo zgubili vojske, ktero je Prusija tako nagajivo in prešerno pričela? Ali ni samo Prusija kriva, da smo zgubili Benečijo? Ali niso Prusi iz Nemčije iztirali Avstrije? In ali ni poslanec Fux, véliki trompetar prusoljubne stranke, v državnem zboru 1. aprila t. l. dosti očitno rekel, da vsi nenemški narodi hočejo Avstrijo imeti zato, ker jim je je treba za ohrambo njihove narodnosti, in da je le Nemci nič več ne potrebujejo za ohrambo svoje narodnosti?

In pri vsem tem se v Avstriji, da, celó pri nas na Kranjskem, širi pruska kuga in naši nasprotniki soglasno proslavljajo zmage zgodovinskega našega sovražnika ter se — vsled male maškerade osnovane za 200—300 ljudí — potezajo za svojega moljenega gospoda in cesarja ne oziraje se na veliko ostudnejše, 100.000 ljudem namenjene karikature v lastnih svojih nemških listih.

Politiško mišljenje v Avstriji bilo je nemško že odnekdaj; nemške so bile njene šole, nemški njeni uradi, nemški je moral znati, kdor je hotel postati berič ali korporal.

Da bi nemštvo moglo Avstrijo res osrečiti in poveličati, gotovo morala bi že davnej najsrečnejša država biti v Evropi! Popolnoma nerazumljivo se nam dozdeva le to, da spoznanje, kam nas je pripeljalo ponemčevanje, ne spreobrne misli in da celó državniki ne morejo znebiti se nazora, češ, Avstrija je vendar le „nemška“ ter mora svoje sreče iskati v zvezi z Nemčijo!

Grof Beust mora vedeti, ali je res obstanek Avstrije odvisen od tega, da se na steno pritiskajo Slovani? Mi mu tega ne verjamemo, in želimo, da za Avstrijo že večkrat osodepolna besedica „prepôzno“ (trop tarde), sopet ne bi dobila veljave.

Lepoznanski del.

Propást srca.

Svobodno po hrvaščini posnel Josip Levičnik.

(Dalje.)

Kmalu zatem — bilo je okoli novega leta — bil je véliki ples pri generalu. Tudi naš kapitan je bil med pozvanimi gosti; on je obsejaval ta večer vse veliko društvo s svojim ostroumjem, svojo čutljivostjo in dvornostjo svojo. Temno drugekrati njegovo čelo bilo se je ta večer razvedrilo. Pokazal se je ta večer društvu kakor nov, čisto spremenjen človek, in ves ženski spol bil je po njem kakor očaran; — edina gospodičina domača je sedela osamljena na strani, ter ni bila deležnica živahne, vesele zabave ostalih. Kapitan se je je ogibal in zanemarjal jo očividno, tako, da ga je neka stareja gospá zastran tega skrivaj opomnila in mu to neuljudnost naravnost očitala. Čez dolgo še le pristopi kapitan k Rozini. Kakor da bi se bil v tem hipu ves prerodil, naprosi jo neizmerno ljubeznjivo, naj gré plesat ž njim. Odrekla mu je to v tihi svoji srditosti in kazala se ledeno-mrzla; al kapitan ne odstopi, marveč prime jo nježno za roke, ter jej srčno zašepetá, da ta ples ž njo mu je najdraži v vsem življenji.

Vsa omamljena se spustí Rozina nehotoma s kapitanom v plesačev krog; sama ni vedela, kaj se ž njo godí. V duši so jej vreli zmesi raznih dozdaj že nikoli doživljenih čutil; v možganih se jej je vrtelo, tako, da je komaj čakala končanega plesa. Kakor bolna od mrzlice se je tresla poleg kapitana; mrak je obtamnjeval njeno dušo; bala se je omedlevice, tako, da jo je njen zali plesavec moral odpeljati v stransko sobo, kjer se izmučena od strašne dušne borbe zgrudi na zofo. Kapitan jo zdajci prime za roko, ter prične jej šepetati najsladkejše, ljubezni polne besede, kakoršnih Rozina še ni nikdar čula, besede, ki jih izgovarjati morejo le mamljiva usta iskrenega mladenča v prvih spočetjih ljubavne strasti. Karkoli imajo čuvstva ljubezni nježnega in iskrenega, globocega in uzvišenega, blagega in omamljivega, z vsem tem je kapitan v čarobnem žuboru kakor z žarečimi verigami opletal vznemirjeno dušo njeno.

Rozina milo zajoka! — Tako se je tedaj razstopila in vpokorila ohola, ponosna, trdosrčna deklica; bila je nadvladana in ponižana kakor krotka golobica, ter postala povoljna žrtva človeku, ki se je bil zarotil, da se bo nad njo — grozovito zmaščeval. Za kapitana, samo za njega, in nikdar še za druzega vsplamtela je bila ta hip v njenem osrčji strastna, neubranljiva, neizmerna ljubezen. To ravno pa je bil namen njegove osvete; — žalibog, da pa tudi Rozinine in njegove neizrekljivo strašne osode.

Sklepi kapitanovi bili so: zvito šaliti se z deklico, mučiti jo z radostmi in sladkostmi, pa tudi z vsemi mogočnimi tugami ljubezni, povzdigniti jo na skrajni vrhunec zemeljskih slasti, — a zatem pahniti jo hipoma s stališča njene sreče kakor ponižano in pomandrano prismódo. S tem se je imela njena ljubezen prestvariti v sodbo božjo, izrečeno nad njenim okrutnim in oholim srcem, in sicer izrečno za tisto življenje mladega lajtenanta, kterega je ona neusmiljeno zavrgla in pregrešno ugonobila v najlepšem cvetji, v mladosti polni nade. Vrh tega še pa je pripletla in navezala Rozino njena osodepolna ljubezen njenemu kaznitelju ravno o času, ko je njen oče nameraval zaročiti jo z uglednim in posebno bogatim posestnikom grofom A*.

Vse to je delalo deklico že zdaj čez mere nesrečno. Po eni strani je namreč stanovitna in neovržljiva volja očetova gledé možitve vničevala vsak njen upor in so bili vsi odkladki zastonj; — iz druge strani pa je bila njena še le vneta ljubezen do kapitana neukončljiva, kakor je lastno to srcem odvažnim, krepkovoljnim, neobičnim. Kapitan pa je hotel ravno to ugodno priliko porabiti za svojo osveto. Nagovoril je Rozino, naj ž njim skrivaj pobegne. Zaslepljena deklica privoli, ne vedoča, da jej je to le samo zvito nastavljena mreža. Odločila sta natančno dan, in prvo uro čez polnoči za beg.

Približal se je le prenaglo odmenjeni večer. Ka-

pitan je prišel natančno po dogovoru skrivaj skozi zadnja vrata v generalovo hišo. Zdajci pričneta z Rozino spravljati ures, dragocenosti in najlepšo obleko v veliko popotno skrinjico ter odpravljati se na beg. Sredi teh priprav začujeta! — o joj! ropot korakov, približajočih se po hodišču Rozininim sobam. „Za Boga! to so koraki mojega očeta!“ – reče vsa plaha deklica. In res, ni se motila. Eden domačih slug zapazil je bil namreč kapitana, ko je tako pozno se prikradel v hišo; videl ga je iti v Rozinine sobe, ter koj to naznanil generalu; to pa le iz mrznje proti nesrečni deklici, zarad ktere je bil nedavno prav ostro kaznovan. General je hčerko, edinico svojo, nad vse ljubil; a spoštoval je osobito tudi kapitana, odlikajoč ga s popolnim zaupanjem svojim. Na besede slugove pa je bil kar ves zdivjan. „Je li mogoča taka črna prevara moje ljubezni in mojega zaupanja!“ — zareží general; potem pa gromovito reče slugi: „Ako si me nalagal, Bog se usmili duše tvoje!“

Zgrabivši jaderno dvoje basanih pištol naglo odide iz sobe. Na srečo, — ali pa morebiti na nesrečo so bila vrata sprednje Rozinine sobe zaprta. General jezno in strastno potrka. Rozina je bila vsa prevzeta in plaha od groze. Stanice njene namreč niso imele nobenih druzih vrat memo onih v sprednjo sobo, in pred temi stal je ravno zdaj srditi oče; okna proti hodišču so imela vsa močno železno omrežje; skozi ona sprednje hišne strani na ulice dve nadstropji skočiti pa tudi ni kazalo. Vsa v obupu ozirala se je Rozina po rešitvi. Nevarnost se jej je zdela čedalje veča; — ropot na vrata sprednje sobe vedno jačji, pomoči pa od nikjer....

(Dalje prihodnjič.)

Iz českih pesni Václava Poka Poděbradskega.

Poslovenila Lujiza Pesjakova.

1.

Plavaj ladja!

(Plyň má lodko!)

Plavaj ladja mi veselo
Čez valovje modro belo,
Ako veter tudi brije,
In hripavno sova vpije.
Plavaj ladja mi drznó,
Kamor vódim te z rokó!

Tje kjer solnce zlato vzhaja
In s svitlobo nas obdaja,
Ino tje kjer ga vsakdanje
V záton pelje potovanje:
Tje mi plavaj in nazaj,
Da lepote najdeš raj!

Plavaj k bregu sladke nade,
Sprejmi radosti zaklade;
Plavaj ladja do ostrova,
Kjer blaženstva si gotova —
Plavaj hitro, nesi me
Tje do ljubice sladké!

2.

Pri zibki.

(Ukolébavka.)

Smejaj dete se mladó,
V materno poglej okó!
Žitje ti je nébo dalo,
Da boš nekdaj svet spoznalo;
Zjasni lici si
Moja sreča ti!

Rožico ti podelím,
V roko ti jo položím;
Vsaj sem za-te jo vsadila,
Da v prihodnje bo krasila
Roža te sladká
Pomladanska vsa.

Kedar zrasteš mi brhkó,
Nogce staviš vže samó,
V lepe te popeljem gaje,
Tje, v narave rajske kraje:
Venčice za-te
Spletem tam cvetné.

Ko razvežeš jezik svoj,
Ki ga dal je stvarnik tvoj,
Bodeš starše ljubkovalo
„Máma“ jih in „áta“ zvalo —
O kakó bo glas
Sládek vsaki čas!

V blagor tebi in korist
Mi otročič lep in čist,
Bodem skrbno te gojila,
Bom na tebe le pazila,
Z marnjo ti krasnó
Mikala uhó.

Bógu, dómu posvetim
Tebe dete in želim,
Da bi rastlo njima v slavo,
Spoštovalo čast in pravo,
Da boš vekomaj
Radost mi ko zdaj!

Slovenske uganjke
in njihov pomen za slovensko mitologijo.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Dalje in konec.)

V.

Pada grah, *Ded ga mlať; —*
Da je strah; *Čepič mu železen bat.*
Kaj je to?

Ta uganjka pomeni točo. Točo si misliti kot grah, in viharno oblačno nebo kot grahovo njivo, bilo je tudi pri Nemcih navadno. Grimm tudi o tem piše obširniše.

Da je tudi pri Slovanih vladal ta nazor, pričuje naša uganjka in pa ruski bogatir Pokotigorošek, ubijalec zmaja.[1]) Bog groma, to je, ded z železnim batom, ubija viharne daimone, kterih simboli so bili zmaji, pozoji. Med to borbo pada toča – nebeški grah (primeri: Babje pšeno, kašo), da je strah.

Po nemških povestih se palčnjaki (die himmlischen Gewitterzwerge), kteri bogu groma kuje kladvo, bat, skrivajo v grahovo polje,[2]) to je, v viharne točonosne oblake.*)

VI.

Taran — Taran — *Kam priteče,*
Sekiro meče, *Vse poseče.*
Kaj je to?

To uganjko so mi dali za razvozljanje rajni svetomaskovski župnik Ecel, rojeni iz Žetinec na levem

---

[1]) Primeri Jakoby „Mytb. Wörterb.“ sv. Ixion. [2]) Kuhn „Die Mythen von der Herabhohlung des Feuers“ str. 21.

*) Na delovanje groma tudi streže ta uganjka: „Mlinar mele, mlin ropoče, mesto moke dá nam toče“. Gromski hrum se misli kot ropot mlina, in gromski bog je nebeški mlinar. Slična je rusinska: „Oj na gorje Samoborje, kamen muku mele“. Mlinski krogli kamen predstavlja orodje gromskega boga, sansk. čakra = gršk. κύκλος, orodje Indrovo.

bregu Mure blizo Radgone. Njihova prislovica je bila, kedar so se nasomorili in hudega delali: „Taran balta sekira po tebi!“ Že sem v „Novicah“ obširniši članek spisal o Taran balta sekiri, in dokazal, da je Taran, od tarem, poltern, schlagen, bil bog groma in bliska, in se vjema v bistvu in pomenu z vediškimi Taranis in starokelt. Taranukom, da je balta, kar pomenja sekiro pri ogerskih Slovencih, pri Čičih, baltij pri Bolgarih, balta pri Srbih, Rusih in Rusinih, in je po Slovanih prišla v madžarščino, novogrščino in turščino, bila simbol bliska. Enako je sekira bila znamenje boga bliska pri Grkih (Zeus λαβρανδευς) in po Castrénu se finski bog groma Ukka veli: „Beilherr“, kako se je finsko imé prestavilo v nemščino (Castrén Finn. Myth. str. 314), in po nemških narodnih povestih: Hakelmann (Nordd. G. 236.).

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gorice 31. marca. —x+y. — „Slov. Narod“ je prinesel ni davno dopis iz Gorice, v kterem se vladi svetuje, naj bi poklicala k primorskemu namestništvu za svetovalca kakega pravega Slovenca. Dopisnik je tudi — ne imenovaje ga — pripravnega moža nasvetoval, rekoč, da po tem spoznamo, ali nam hoče biti novo ministerstvo oziroma novi naš namestnik Tržaški pravičen in prijazen ali ne. Ko smo oni sestavek čitali, imeli smo ga za „pium desiderium“. Veselí nas, da smo se motili. Hitreje, ko smo se zanesli, izpolnila je „Wiener Zeitg.“ od 28. t. m. gorečo našo željo. Vrli glavar Tominski p. g. Andr. Winkler — kajti on je neimenovani priporočenec „Narodovega“ dopisnika — je imenovan c. k. namestništveni svetovalec 2. vrste v Trstu. Zdaj imamo pravega moža na pravem mestu. Slava ministerstvu za modri in pravični ta čin! Bog daj, da ne bi bil zadnji. — Glasoviti Favetti, ki je zdaj opravilnik neke zavarovalne družbe Milanske, prišel je te dni pogledat Gorico. Slišim, da zahteva od tukajšnjega municipija penzijo (zdaj dobivajo samo otroci njegovi nekaj stotin podpore). Opira se F. na to, da je zdaj pomiloščen in da je toraj oživela njegova pravica do zaslužene pokojnine; ali pa, da naj mu dajo poprejšnjo službo (mestno tajništvo). V telovadnici gimnastične družbe smo slišali v nedeljo in ponedeljek streljanje z možnarji, ne vem, ali je veljalo F—i-ju ali čemu. — „Katol. politiško društvo“ je imelo 29. t. m. nekak občni zbor, v kterem je predsednik dr. Dolijak poročal o svojem potovanji v Rim in o sprejemu pri sv. Očetu. Po slovenski se ni nihče oglasil, bodi, da ni bilo Slovencev v zboru, bodi, da so se že vsi slovenski udje italijanski navadili, od kar je g. predsednik v „Vaterland-u“ trdil, da znajo vsi tukajšnji Slovenci laški. Čudno, da se Lahi naš jezik tako težko in neradi učé!

Rojan pri Trstu 27. sušca. — Naši čitalnici, ki se z velikim trudom gledé na tukajšnje razmere, dobro naprej pomikuje, je pristopilo tudi nekoliko vnanjih udov, med ktere morem posebno kot podpornike šteti gg.: Franceta Hafnerja iz Stare Loke in Franja Pintarja od sv. Duha pri Loki. Srčno hvalo jim izrekam v imenu odborovem, kar mi je tem veselejša naloga, ker sta omenjena gospoda moja rojaka.

Ivan Dolinar, društveni tajnik.

Iz Koborida na Gorišk. 18. marca. (Zakas.) Močvir med Koboridom in Staraselom ima že zdaj strašne nasledke. Blizo 200 oralov travnikov in pa cesta, ki pelje iz Koborida na Laško, je pod vodo. Čujte veliko nesrečo. 16. dne t. m. odrinilo je veliko mož iz Berginja v Koborid, da bi se odtod na železnico podali. Z njimi sta prinesla dva mladenča culice, gotovo svojih očetov, do Koborid-a, in vrnila sta se zvečer domu. Po nesreči zaideta v temni noči iz prave poti na stezo, in šla sta, kam? — v močvir, pa še vedno misleča, da hodita v vodi po cesti. Eden izmed nju je sicer srečno priplaval na drugo stran; al drugi, komaj zakliče tovaršu: „idi sem, bova kmalu na suhem“ (stal je na vrbjem grmu), stopi v globoko strugo potoka Idrice, in vtone. Tovarš, ves moker, v tàmi se ni še zavedel, kje da je, zato pomagati nesrečnemu ni mogel. Še le danes zjutraj so ga iz vode izvlekli. — Vlada želí, čeravno ne z velikimi stroški, tukajšnje ljudstvo podpirati, da bi se močvir posušil, al žalibog, da ono posluša raje kacega svojeglavneža, svètom izvedenih mož se pa posmehuje. Res je, da se močvirje ne dá posušiti brez stroškov; al stroški ne bodo zavrženi, ampak po posušenem močvirji donašali bodo dobre obresti. Če vlada ljudí k temu delu ne prisili, vse bode zastonj. Zdramite se možje! sicer bode močvir vprihodnje še več ljudí z vozom in konji pokopal, in če tudi to ne, bode pa mrzlica (trešelka) na stotine ljudí v grob spravila. Prebivalec močvirja....

Iz Maribora. (Sklepi katoliško-političnega društva; konec.) — 5) Očitno izpovedamo, da nam katoliškim državljanom nikakor po volji ni, ako postava (§. 6 od 25. maja 1868 in §. 48 od 14. maja 1868) dopušča, da se šolske službe vsakemu, naj si tudi ni naše vere, podati morejo. Kje bi katoliški stariši, ako se ta postava izvršuje, poroštva imeli, da se njih otroci v pravem duhu izredé, kar vendar postava sama (§. 1 od 14. maja 1869) kot poglavitno reč pri ljudski šoli naglaša? 3) Ravno tako nam nikakor po volji ni, ako postava (§. 2 od 25. maja 1868) tirja, da posvetnemu učitelju ni treba celó nič v misel jemati vsega tega, kar je katoliškim kristijanom sveto in drago. S tem se pa tudi postava sama pobija; kajti v §. 1 post. od 14. maja 1869 je izrečeno, da je v ljudskih šolah poglavitna reč, mladež po navodu sv. vere čedno izrejati. Bode li mogel katehet sam v zeló malih urah na teden to dognati, ako mu učitelj v toliko urah, ki so mu odločene, ničesar ne pomaga? Slednjič tudi izrekamo, da se ne smejo v naše šole vpeljevati bukvice (berila), kakoršne so nove po duhu novih postav spisane, v kterih ni ne duha ne sluha ne o Bogu, ne o Kristu, ne o katol. cerkvi, ne o krščanskem življenji. Če se otroci v šoli strahú božjega ne unamejo in čednega življenja po duhu sv. kat. cerkve ne privadijo, bolje za nje, da v šolo ne hodijo.

Srednjavas v Bohinji 24. marca. (*Žive želje Bohinjcev.*) „Danes je oni dan, ko sem bil v soldate dan“ — tako premišljujejo naši fantje danes, ko je bil odločen dan v pričo našega gospoda okrajnega poglavarja vložiti prošnjo za oproščenje od vojništva. Bohinjcev je letos okoli 60 v 20. letu starosti, in ti vsi so ravni in visoki ko jelka, pa zdravi ko postrv v Bohinjskem jezeru. Al planinci neradi zapuščajo svoje ljube gore. ter skrbno zahtevajo postavno oproščeni biti, ker so 1) edini sinovi očeta, ki si sam ne more nič več prislužiti, ali pa edini sinovi matere vdove; 2) po očetovi smrti edini vnuki starega očeta, ki si sam ne more nič prislužiti, ali stare matere vdove, ktera nima lastnega sina, 3) bratje popolnoma osiroščenih bratov ali sester, ali bratov, ki že stojé v redovni vojski ali v reservi. Tacih je tukaj dovolj, ker Bohinjci so duševno in telesno sposobni za častno vojno dolžnost. Srčni in močni se ne bojé sovražnika, radi in veseli branijo svoj dom in rod; le britko se jim zdi, grenki kruh med tujci jesti in v dolgem času žalostno zamišljenim čakati, da jim srce poči. — Ali ni škoda, da naših lepih Gorencev mnogo mnogo gnojí veroneško močvirje in debrečinsko

pustoto; ali da tifezno bolehnih medlí. Kdo bi ne bil nezadovoljen ležati v kužnih kasarnah, med tem ko hinavski, sovražni Lah čez domače meje plazi, njegove ljube oskrunja, ropa, požiga in cesarska znamenja vmazano teptá! Že je občna želja vseh pravih Gorencev, milostljivega cesarja in vlado prositi, da se za zgornji Korotan, Tomin in okraj radoljški ustanovi svoje brambno krdelo cesarskih lovcev, kakor so „Kaiserjäger“ v Tirolih“. Na prihodnjem taboru v Lescah se bode ta domorodna želja na postavni poti vpričo Triglava pod milim nebom močno glasila. Tudi pritožbe zoper sekvestracijo Jelovško, — vprašanje, zakaj se kumna posestnikom krati, in prošnja, naj se že enkrat pravice v goščah Bohinjskih med Blejsko grajščino, bar. Zoisovimi fužinami in Bohinjem na tanko po pravici zagotové, bode tabor slišal. — Srčna želja pa je vseh Bohinjcev, naj pride naš tirolski Bohinj milostljivi cesar ogledat in se osebno prepričat, da je gorenski Slovenec pobožen in zvest svojemu cesarju Franc Jožefu, kterega naj Bog ohrani!

Iz Zavrac 20. sušca. — Hvala in slava deželnemu odboru! Stara žirovska županija je bila pred kakimi 20 leti v tri županije razdeljena; zdaj pa nas je sl. deželni odbor zopet zedinil, in to je naravno, to je pravo. Kakor smo v verskem v eno faro, tako naj bomo tudi v političnem v eno županijo zedinjeni. Slavni deželni zastop naj tedaj nikar ne posluša protestov naših kratkovidnih župančkov, ako bi se kdo oglasil z navadnim bahanjem: „mi hočemo sami svoji biti; nas ne more nobeden nikamor siliti“. Ti možje pa zabijo postavo, ktera gotovo vsem le dobro hoče.

M. K. v imenu mnozih druzih.

Iz Gorenskega 2. aprila. —k. (*Pozor gospodarji!*) Nedavno je tuj gospod potoval pri nas in mnogotere ljudí, pa le take, ki nemški umejo, izpraševal za ceno žit in sená. Jaz sem si mislil, da mora to kak agent iz Nemčije biti, da za armado misli žita ali sená kupiti. Mikalo me je zeló zvedeti, kdo neki je ta tujec, in zvedel sem, da je inšpektor deželne davkovske komisije v Ljubljani. Po obrazu je ta mož bil dobrovoljen, al vprašanja njegova so bila nekako čudna, in pečal se je le z ljudmí, ki nemški govorijo, ker sam nobene slovenske besede ne razume. Kmalu za njim pa je prišel sopet drug gospod k nam, ki je tudi cenilni inšpektor; on pa poprašuje po ceni lesá. Zato se mi potrebno zdi, da vam Gorencem razjasnim, kdo da so ti možje da ne kupujejo niti sená niti lesa, da pa so gospodje od cenilne komisije. Ako vas oni vprašajo za ceno tega ali unega, nikar je ne stavite tako, kakor bi senó ali les radi nemški armadi prodali, ampak povejte mu jo tako, kakor je cena v resnici, to je, po skušnjah od leta 1855. do 1869. v tistih 10 letih med tem časom bila, ko je cena bila najbolj nizka, ne pa kakor je v 5 letih tega časa najviša bila. Po uni najnižji ceni med letom 1855. in 1869. se po postavi imajo davki od vaše zemlje zdaj določiti. Ako mislite, da so ti nemški gospodje kupci in jim vi, kakor je pri kupčiji navada, prenapenjate ceno, si sami sebi jamo kopljete! Zato: pozor deželani!

Iz Postojne 29. sušca. (*Beseda na pomoč pogorelcem v Razdrtem.*) Preteklo nedeljo je napravila naša čitalnica „besedo“ s tem namenom, da se čisti dohodek pogorelcem na Razdrtem podelí. Ne le domačih, temuč tudi vnanjih gostov iz bližnje okolice je prišlo obilo k „besedi“ toliko, da se je napolnili dvorana popolnoma. — Predstavljala se je šaloigra: „Kdor pred pride, pred melje“, od Mir. Vilharja. Vršila se je igra vrlo dobro; vsak se je odlikoval v svoji roli izvrstno; težko je tedaj razsoditi, komu prednost gré. — Al tudi igra je jako dobro sestavljena, notranjskim običajem primerna; tedaj posebno za naš kraj mikavna. Pred igro in med tombolo razveselili so nas pevci z dobro vbranim petjem. Tudi le-tem donela je splošna pohvala, in ni bilo ploskanja pred konca, dokler se nektere pesmi niso ponovile. Vse bilo je veselo in zadovoljno; le obžalovalo se je, da bili so prostori za toliko množico pretesni. Čisti dohodki iznašajo 170 gold., ki so se oddali c. kr. okrajnemu glavarstvu v razdelitev. Omenimo tu pa še blagodušnega dara svitlega gospoda kneza Windischgratza, na veselico povabljenega, z 20 gold. po njegovem oskrbniku poslanega, kterega je le-tá blagajniku pri vstopu izročil, in s tem čisti dohodek pomnožil na omenjeni znesek, za kterega v imenu pogorelcev očitno zahvalo izrekamo.

Iz Postojne 31. marca.

Očitna zahvala.

V zaupanji, da, kdor prosi, tudi prejme, smo se o priliki strašnega požara, kteri je 6. oktobra lanskega leta 46 družinam skoro vse imetje vpepelil, obrnili do neusahljivega vira ljubezni preblagih src, in, hvala Bogu! klic naš ni ostal glas upijočega v puščavi, kajti došla je našim pogorelcem lepa pomoč iz mnozih krajev, bližnjih in daljnih. Prva pomoč dospela nam je iz cesarske hiše: poslali so nam presvitli cesar 500 gld., milostljivi naš knezoškof podarili so nam 200 gld.; bližnji Trst podelil je velikodušne darove, ki so jih „Novice“ naznanile; iz mnozih krajev naše domovine dohajal je dar za darom; družba gospejna v Gradcu poslala je robe za zimsko obleko 60 osebam; nabralo se je čez 350 mernikov raznega živeža, — v denarji pa se je do danes dobilo za naše nesrečneže 5052 gold. 11½ kr. — Za toliko radodarnost našim pogorelcem skazano zahvaljuje se pomočni odbor vsem dobrotnikom, daljnim in bližnjim iz globočine svojega srca.

V imenu pomočnega odbora:

Hofstetter, dekán.

Iz Ljubljane. (*Iz mnozih obravnav poslednje seje družbe kmetijske*) danes omenimo le živo pohvalo, ki jo je ministerstvo kmetijstva za izvrstni izdelek poljedelske štatistike izreklo gosp. Fr. Šolmajerju, ki pa je želel, da se ta pohvala naznani vsem gospodom po deželi, ki so mu pomagali pri tem delu. Ob enem je ministerstvo naznanilo družbi, da jej hoče še več orodja dati za vremenska opazovanja po deželi. — Družbi kmetijski dunajski je spis gosp. Riharda Dolenca o predivstvu, ki je natisnjen bil v družbinem letopisu (in tudi v „Novicah“ ponatisnjen) tako všeč, da je družbo našo prosila, naj natisne na njene stroške 800 iztisov ali naj jej dovoli, da ga ona sme ponatisniti. Odbor je vstregel želji dunajske družbe, ki je gotova častna za pisatelja g. Dolenca.

— (*Naši državni poslanci*) so razen gosp. Svetca, ki ostane na Dunaji, že vsi prišli na praznike domú. Oni ne dvomijo, da novo ministerstvo navdaja resna volja prave avstrijske; al tisto globoko vkoreninjeno nezaupanje, ki je sad mnogih novejših dôb, more se odstraniti le s tem, da ministerstvo djansko pokaže vrnitev do pravice vsem narodom.

— (*Matici naši*) so, kakor slišimo, blagovolili presvitli cesar darovati 500 gold.

— (*Javna pohvala.*) Deželni šolski svèt kranjski izreka z oglasom dne 9. marca t. l. naslednjim pospeševalcem šolstva hvalo in pripoznanje: 1) Osebno so opravljali in oskrbovali prostovoljne šole: Župni oskrbnik Lorenc Mencinger na Golem; Janez Ankerst v Javorji; Ignacij Tavčar v Želimljah; Janez Teran v Zlatem Polji; Janez Kapus v Pečah; France Završnik pri sv. Gothardu; Janez Podgoršek na Ubelskem; Janez Dolničar v Planini nad Jesenicami; Jernej Ramoveš v

Spodnji Idriji in Ivan Zagorjan v Rovtah. 2) Posebno marljivo so s svojim uplivom pripomogli šolstvu: okrajni glavarji v Postojni, Črnomlji in Planini; dekana Jože Rozman in Anton Aleš; župniki Janez Vovk v Šent-Jerneju; Šimon Zadnik v Vrhu; Anton Krašovec v Adlešicah; Gašper Gašperlin na Bučki; Matija Marolt v Dobernčah; Andrej Škrabec v Toplicah; Janez Burger na Brdu; Jože Lomberger v Tujnicah; Florijan Prelesnik v Špitalicah; Janez Kapel pri sv. Jakobu; Anton Namrè v Šmartnem pod Šmarno goro; Janez Dolinar v Kopajni; Anton Anžur v Šenčurji; Janez Kaplenek na Blokah; Janez Knavs, vikarij v Krškem; župna opravnika Janez Kramar v Čemšeniku in Jože Razboršek v Vodicah; duhovščina v Horjulu in Št. Vidu nad Ljubljano; Jurij Jarec v Št. Mihelu; Anton Hočevar v Doberničah; Janez Kobilica pri sv. Petru in Valentin Skulj v Dolu. Izmed učitelje: Jakob Mencinger v Trnovem; Peter Cebin v Kranji; šolski ravnatelji: Janez Juvan, Miha Lazar in Lorenc Sadar; učitelji: Jože Tuma, Janez Mandelc, France Mrcina, France Kenda, Nikolaj Stanonik, France Muhič, Luka Kožuh, France Lunder, Gregorij Koželj, Valentin Krek, France Golmajer, France Gros, Anton Bezeg, Matija Bernik, Jože Jerom, France Duhnar, Gregorij Arko, Alojzij Jeršè, France Črnilec, Jurij Adlešič in učiteljica Marija Jaki. 3) Gmotno so podpirali šolstvo: Deželni zbor kranjski, ki je v porazumljenji z deželno vlado iz preostankov dež. kulturnega zaklada odločil 1000 gold., iz kterih se je šolam omislilo vrtnega orodja in učiteljem, ki so bili gledé poduka o poljedelstvu posebno vspešni, dala nagrada. Enaki znesek je odločila ljubljanska hranilnica v ta namen, da se revnišim učencem oskrbé šolske potrebščine in učne potrebščine za šole. Dalje grajščak France Viktor Langer pl. s Podgore v Pogancih, Edvard Schaffer v Vinski Gorici pri Trebnem; fužinski vodje Friderik Langer v Zagorji in Dobner na Fužinah pri Žužemberku; fužinski in grajščinski lastnik Viktor Ruard na Savi; fužinski lastnik Karol Pibrovec v Kropi; župan Janez Pretner na Koroški Beli; župnik Janez Brodnik in Leopold Albrecht v Dobu; lastnik zavoda Alojzij Waldherr v Ljubljani; društvo čitalnica v Ljubljani; mestjani v Kamniku; nune v Ljubljani in Škofji Loki, frančiškani v Ljubljani, Novomestu in Kamniku in kapucini v Škofji Loki.

— (*Odbor „Slovenije“*) je v svoji poslednji seji po sklepu občnega zbora sklenil, da zadnjo saboto vsacega meseca zvečer ob pol osmih napravlja govorniške vaje, ki naj trajajo eno ali dve uri. Predmete teh govorov odločuje odbor po tem, kakor mu jih udje „Slovenije“ nasvetujejo in se mu govorniki naznazijo. Odbor tedaj prosi častite svoje ude, naj mu blagovolijo naznanjati predmete. Ko je govornik končal govor, se začne debata (razgovor) o dotičnem predmetu, v kteri vsak lahko besedo poprime; sklepalo pa se v govorniških vajah ne bode nič; o tem se govorniške vaje ločijo od druzih obravnav občnega zbora. Ako so govori zanimivi, se morejo natisniti v „letopisu“ Slovenije, ali v „Pravniku“ ali v „Novicah“, kakor so po svojem obsegu za ta ali uni časnik bolj primerni. Prva govorniška vaja za ta mesec bode v saboto 29. aprila; govoril bode gosp. dr. Razlag o časnikarstvu.

— (*Jamska Ivanka*), ktero je gosp. Mir. Vilhar leta 1850. na svetlo dal pod skromnim imenom „domorodne igre s pesmami“, je pretekli četrtek ponosno na oder stopila kot spevoigra, in zares v tej novi opravi, v kteri jo je dramatično društvo na javno gledališče prineslo, zasluži bolj imé opere nego operete, kajti muzikalni del po predelku kapelnika G. Schantelna nadvladuje besedo in obrača vso pozornost na-se. Lepim pesmam Vilharjevim, med kterimi nektere že dolgo prepeva narod, je dodal Schantel svoje pa tudi Vilharjevim prvotnim dal obliko, ki jo zahteva opera. Vspeh je bil po takem popoln, časten skladateljema in časten dramatičnemu društvu, pa tudi pevcem in pevkam, ki so predstavljali „Jamsko Ivanko“, med kterimi so se odlikovali gospá Odijeva in gospodičina pl. Neugebauerjeva, in gospodje J. Noli, Medén in Heidrich. Tudi zbori moški in ženski, kakor orhester grof Huynovega polka so izpolnili veliko svojo rolo vrlo dobro. Na kratko rečeno: „Jamska Ivanka“ je bila s živahno pohvalo sprejeta in gospodoma Vilhar in Schantel je občinstvo čestitalo z klicem na oder. Neutrudljivi regisseur gosp. Noli je hvalevredno vredil celo predstavo.

— (*Beseda čitalniška*) preteklo nedeljo vršila se je od konca do kraja tako izvrstno, da jo po pravici moremo prištevati najboljim čitalničnim „besedam“. Impozantni gospejski in moški zbori vmes s krasnim samospevom g. Kuralta v Nedvedovem „Popotnik-u“, velečastna Gounodova „Ave Maria“, ki jo je pela gospodičina pl. Neugebauerjeva, na glasoviru spremljana od gospodičine Marije Orlove, na goslih od gosp. Schaumburga in na fisharmoniki od pevovodja g. Valente, — izvrstna igra na goslih g. Schaumburga, — mični deklamaciji „Angeljček“ in „Kaj je čudo“ gospodičine A. Brusove, — jedreno, v lepoglasnem jeziku pisano berilo gospoda dr. Razlaga, ktero bodemo prihodnjič celo natisnili: vse se je vršilo tako lepo, da vsaka točka je bila z navdušeno pohvalo sprejeta in se glasno priznala tudi zasluga pevovodja g. Valente in besednega odseka. — V nedeljo 23. aprila je spet „beseda“ s plesom, ki bode nadomestil oni ples, ki je izostal o pustu.

— (*Poselske in delavske bukvice*) se dobivajo v Egerčini bukvotiskarnici v Ljubljani po 15 krajc. Vsaka županija, kedar vsled 28. §. občinske postave potrebuje teh bukvic za pôsle ali delavce, naj se toraj obrne na to tiskarnico, ktera je po dogovoru z deželnim odborom novo zalogo po omenjeni ceni prevzela. Novo natisnjenim poselskim bukvicam je dodan tudi poglavitnejši del poselske ali družinske postave. Županije smejo te bukvice po postavi za občinske takse dajati po 20 krajc., postavni kolek za 15 krajc., ki se mora na vsake bukvice pritisniti, morajo posli in delavci županstvu posebej plačati ali ga seboj prinesti.

— (*Matičina tiskarnica.*) C. k. deželna vlada je z odlokom od 26. marcija t. l. št. 2071 Matici dala pravico, napraviti si lastno tiskarnico.

— (*Profesorja gosp. Andreja Zamejca*) je c. k. deželni šolski svèt v dogovoru z knezoškofijstvom izvolil za uda preskušnje komisije za ljudske in mestjanske šole, ki bode preparande izpraševal iz krščanskega nauka.

— („*Brencelj*“), ki je unidan prifrčal na dan, je posebno bogato naložen s pikantnim blagom, ki v šalah resnico razklada. On sicer poje: „Le po njih!“ mi pa pravimo: „le po njem“, ki se hočete kratkočasiti!

— (*Nove orglje.*) Naš dobro znani rojak France Goršič je, kakor smo zadnjič omenili, izdelal krasne nove orglje za Hotederšico. Slavnoznani mojster je pokazal, da tudi z majhnimi pripomočki ume napraviti veliko in krepkoglasno delo. Nove orglje imajo v manvalu 56 tast in 10 spremenov; štirje so 8 čevljev, eden 16 čevljev pokrit, dva 4 čevlje, in drugi trije so za močni glas. Samo en spremen je ves lesen, trije so na pol cinasti, drugi čisto cinasti. Pedál ima 24 tast, dva spremena 8 čevljev, enega 16 čevljev odprtega, pedalni sklep (Pedalcopel), in celi stroj ima še zbiralnik (Collectivzug); ako se ta zbiralnik dobro rabi, se mo-

rejo hipoma različni spremeni združiti. Tudi vnanja oblika orgel je okusno narejena, miza za igro je ločena. Notranja naprava je taka, da se lahko blizo pride, kar je važno za dobro vzdrževanje takega dela. Poglavitno reč pa nazadnje omenimo, in to je glas. Ne prehvalimo, ako rečemo, da gledé na majhno število spremenov nihče ne bi pričakoval tako močnega in cerkvi primernega, v tihih spremenih pa tako milega glasa, kakor ga slišimo pri teh orgljah. Našim cerkvam priporočamo tega domačega umetnika in želimo, da bi se povsod oglasile dobre orglje in kolikor mogoče po nizki ceni; omenjene veljajo le 1400 gld.

— (*Devetnajsta predstava dram. društva*) v gledališči bode na véliki pondeljek 10. aprila. Ponavljala se bode „Jamska Ivanka“, kar bode gotovo posebno vstreglo vnanjim domoljubom, ki bodo ta pot imeli lepo priliko vdeležiti se te predstave. Dramatično društvo bode s ponavljanjem te lepe igre podalo res kaj posebnega, historičnemu pomenu velicega ponedeljka vrednega, in ni dvomiti, da bode tudi našlo svoj račun pri tem in pridobilo kaj za obilne stroške, ktere je prizadjala prva predstava.

— (*Novega župana*) je Ljubljana dobila pretekli teden namesti odstopivšega dr. Suppana. Komedija volitve, kakor smo se prepričali z lastnimi očmí, se je pričela s tem, da je zapisnikar Hudabiunigg bral zapisnik prejšnje seje, in ko je prišel na odpoved dr. Suppana, mu je jok zaperal besede, tako, da ihté je prenehal večkrat z berilom!! Gnjusno je bilo videti to burko, in sicer tako gnjusno, da smo slišali celó nekega izmed pričujočih 29 odbornikov reči: naj bi se bil, če ni hinavec, takrat do dobrega izjokal, ko je zapisnik pisal! Namesti c. k. vladinega svetnika v pokoji Lašana, kteri je zadnje dni v nemškutarskih časnikih, ki iz „rotovža“ glas dobivajo, figuriral za župana, je nenadoma vendar v sredo iz urne skočil g. Dežman. „Keine Zauberei, nur Geschicklichkeit“ — bi rekel Nestroy. Zasluge za nemško kliko največe ima gotovo Dežman. Ko se je zahvalil za nepričakovano čast, da ga je odbor, v kterem, kakor je „Brencelj“ preračunil, ima vsak odbornik 13 celih ljubljanskih volilcev za seboj, enoglasno izvolil, je poprijel vitez dr. Kaltenegger besedo in novega župana pokadil z dvema kadilnicama: ustavo- in brezversko Hudabiunigg se je sopet jokal), ter to volitev imenoval krono mučenstva Dežmanovega v poslednjih letih. — Narodnim Ljubljančanom je prav vse eno, kdo je zdaj glavár na „rotovžu“, in res popolnoma naravno je to, da možje, ki jim po žilah teče kri konštitucijskega, turnarskega in feuerwehrskega društva, so si kolovodjo svojega izvolili tudi za župana.

— „*Vrtec-a*“ *4. list*) je sopet tako dobro vredjen, da je vreden krepke podpore.

— („*Soče*“) organa političnega društva goriškega 1. list na pokušnjo nam je došel. Izhajal bode dvakrat na mesec; v vsem je sličen „Primorcu“, a kakor pravi, bode izhajati začel posebno po živi želji Slovencev na Goriškem. Naj bi se ta želja tudi dejansko vresničila!

— (*Sokol združen s čitalnico*) napravi v saboto 15. aprila v restavraciji Tavčarjevi večerno veselico na korist pogorelcev na Razdrtem. Natančneji program, ki hoče biti prav zanimiv, naznanimo prihodnjič.

— (*Prodaja Sufokolških mladih prasèt*) bode, kakor smo že oznanili v zadnjem listu „Novic“, v sredo po véliki noči.

— (*Krompirja posebno dobrega in zdravega*), v 40. listu lanskih „Novic“ naznanjenega, se še dobi iz vrta družbe kmetijske, ako se naročilo pošlje na gosp. Fr. Šolmajerja v Ljubljani na Bregu štev. 192; debelega okroglega amerikanskega cent veljá 3 gold., okroglega v 6 tednih dozorélega 4 gold.

Gospod Gustav vitez Stöckl, vodja lova in véliki logar svitlega kneza Windischgrätza, častni srenjčan v Zgornjem Logacu, zet g. J. Blaznika, je umrl v Logacu previden s sv. zakramenti za umirajoče v 49. letu svoje starosti in njegovo truplo bode danes ob 3. uri popoludne prenešeno iz kolodvora na pokopališče ljubljansko.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Zadnje 4 seje zbornice poslancev pred velikonočnimi prazniki so bile važne in posebno zadnja, 1. aprila, bila je jako viharna. V prvi teh sej je dalmatinski poslanec Danilo stavil predlog, naj se Graničarji zaslišijo, predno se konečno sklepa, da vojaška Granica prestane; dr. Costa ga je podpiral v tehtnem govoru, kterega prinesemo drugi pot. Se vé, da je padel Danilov predlog, ker v dvalizem zagrizena večina zbornice ne dopušča, da bi Cislajtanec se vtikal v Translajtančevo gospodarstvo! — Zadnja seja je bila že zatega del zanimiva, ker je kazala, kako razcepljeni so že ustavoverci med seboj. Šlo je v tej seji za to, da se za letošnje leto dovoli postavno število rekrutov. Veliki štajarski ustavoverec in „večni minister“ Rechbauer je meril na to, naj se temu ministerstvu, ker „ni mesó iz njihovega mesá“, nič vojakov ne dovoli; drugi so zarad Tirolske koncesije se grozili in so odščipniti hoteli 1320 rekrutov. Pri glasovanji je po večini glasov vendar obveljalo število, ki ga je vlada zahtevala, namreč 56.041 vojakov za armado in 5604 reserve. Minister grof Hohenwart je centralistom spet dobre solil, najbolj pa jih je razkačil vrli tirolski poslanec baron Giovanelli s tem, da je „rajhsrat“ zmirom le „versammlung“ imenoval. Tudi o tej seji drugi pot več. — 18. dne t. m. se zopet začne zborovanje, ki je v saboto čez praznike prestalo.

Francosko. Čedalje huje so homatije tukaj. Punt v Parizu dobiva čedalje strašnejšo podobo. Francoz mori Francoza. Tako imenovana „rdeča stranka“ v Parizu strahuje glavno mesto tako, da prva vlada v Verzajlu jej ni kos. Thiers, načelnik vlade, ki biva v Verzajlu, sicer upa, da bode zbral toliko armade, da bode v kakih 10 dneh mogel planiti čez Pariz in strahovati puntarje; al mogoče je, da puntarji še pred planejo čez vlado v Verzajlu. Tu bode še kri scurkoma tekla!

Vabilo na naročbo.

Ker se je s suščem mesecem končala naročnina na prve kvatre letošnjega leta, prosimo vse one gospode naročnike, ki so se naročili le za ta čas, naj se oglasijo z naročilom na dalje, da se moremo ravnati potem pri tisku našega lista. Naročnina se najcenejše pošilja po poštnih nakaznicah. *Založništvo.*

Listnica vredništva. R. 18: Prejeli 3 gld. 63 kr. plačano do konca septembra.

Odgovorni vrednik: Jožef Golé. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.